

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta
Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2 Vtrum sit omnibus nota.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72759)

- CIRCA primum quarantur sex.
- ¶ Primo, Quid sit lex eterna.
- ¶ Secundo, Vtrum sit omnibus nota.
- ¶ Tertio, Vtrum omnis lex ab ea deriuetur.
- ¶ Quarto, Vtrum necessaria subijciantur legi eterne.
- ¶ Quinto, Vtrum contingentia naturalia subijciantur legi eterne.
- ¶ Sexto, Vtrum omnes res humane ei subijciantur.

ARTICVLVS PRIMVS.

Vtrum lex eterna sit summa ratio in Deo existens.

Supra q. 91.
ar. 1. & inf.
praesenti q.
art. 3. & 4.
cor. & art. 5.
ae 3. Et 4. di.
32. q. 1. ar. 1.
Et 3. contra
ca. 15.
q. 46. post
med. tom. 4.
q. 90. ar. 4.
p. p. q. 34. ar.
1.
cap. 36. in fi.
ne, & 31. in
prin. tom. 1.

AD PRIMVM sic proceditur. Videtur q lex eterna non sit summa ro in Deo existens. Lex n. eterna est vna tm: sed rationes rerum in mente diuina sunt plures. dicit enim Aug. in lib. 83. q. quod Deus singula fecit propriis rationibus. ergo lex eterna no videtur esse idem quod ratio in mente diuina existes. ¶ 2 Præ. De ratione legis est, q verbo pmulgerur, vt supra dictu est: sed Verbum in diuinis dr personaliter, vt in 1. * habitum est, ratio autem dicitur essentialiter. no igitur, ide est lex eterna. qd ratio diuina. ¶ 3 Præ. j Aug. dicit in lib. de vera relig. Apparet supra mentem nostram legem esse, que veritas dicitur: lex autem supra mentem nostram existens est lex eterna. ergo veritas est lex eterna: sed non est eadem ratio veritatis, & rationis. ergo lex eterna no est idem quod ratio summa.

Cap. 6. circa mediu to. 1.

SED CONTRA est, qd Aug. dicit in 1. de lib. arb. q lex eterna est summa ro, cui semper obtēperadu est.

RESPON. Dicendum, q sicut in quolibet artifice præexistit ratio eorum, que cōstituuntur per artem: ita etiā in quolibet gubernate oportet, q præexistat ratio ordinis eorū, que agenda sunt per eos qui gubernationi subduntur. Et sicut ro rerum fiendarum per artem vocatur ars, vel exemplar rerum artificiarum: ita etiam ratio gubernatis actus subditorum, rationem legis obtinet, seruatis alijs, que supra esse diximus de legis ratione. Deus autem per suā sapiētiā conditor est vnuerfarum rerum, ad quas comparatur, sicut artifex ad artificia, vt in primo * habitum est. Est et gubernator omnium actū, & motio nū que inueniuntur in singulis creaturis, vt etiam in primo * habitū est. Vnde sicut ratio diuine sapiētię in quantum per eam cuncta sunt creata, rationē habet artis, vel exemplaris, vel ideq: ita ratio diuine sapiētię mouētis omnia ad debitum finem, obtinet rationem legis: & secundū hoc lex eterna nihil aliud est, quam ratio diuine sapiētię, secundum quod est directiua omnium actuum, & motionum.

q. 90. per to tam.

p. p. q. 14. ar. 8.

p. p. q. 103. ar. 5.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod Aug. loquitur ibi de rationibus idealibus, que respiciunt proprias naturas singularum rerum: & ideo in eis inuenitur quedam distinctio, & pluralitas secundum diuersos respectus ad res, vt in primo * habitum est: sed lex dicitur directiua actuum in ordine ad bonū cōmune, vt supra dictum est. Ea autem que sunt in seipsis diuersa, considerantur vt vnum, secundum quod ordinantur ad aliquod commune: & ideo lex eterna est vna. que est ratio huius ordinis.

p. p. q. 15. ar. 2. & 3.

q. 60. art. 2.

AD SECVDVM dicēdū, q circa verbū quodcūq; duo pnt cōsiderari. s. ipsum verbum, & ea que verbo exprimuntur. Verbum n. vocale est quiddam ab ore hominis prolatum: sed hoc verbo exprimūtur, que verbis humanis significantur: & eadem ratio est de verbo hominis mentali, quod nihil est aliud, q quid-

Fdam mente conceptum, quo homo exprimitur liter ea, de quibus cogitat. Sic igitur in diuinis verbū, quod est conceptio paterni intellectus, personaliter dicitur: sed omnia quæcunque sunt in natura patris, siue essentialia, siue personalia, siue Dei opera, exprimūtur hoc verbo, vt patet in 15. de Trini. & inter cetera, que hoc verbo exprimūtur, etiam ipsa lex eterna verbo ipso exprimitur. Nec tamē propter hoc sequitur, q lex eterna personaliter in diuinis dicatur: appropriatur tamen propter conuenientiam, quā habet ratio ad verum.

AD TERTIVM dicēdū, q ro intellectus diuini intellectus enim humanus est mēsuratus a rebus, scilicet cōceptus hominis non sit verus proprius ipsum, sed dicitur verus ex hoc, q conlonat rebus. Ex hoc enim quod res est, vel nō est, opinio vera falsa est. Intellectus vero diuinus est mētura rerum, quia vnaquæque res intantum habet de veritate, quā tum imitatur intellectu diuinum, vt in primo dictum est: & ideo intellectus diuinus est verus secundum se. vnde ratio eius est ipsa veritas.

ARTICVLVS II.

Vtrum lex eterna sit omnibus nota.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur q lex eterna non sit omnibus nota. Quia, vt dicitur 1. ad Corint. 2. Que sunt Dei, nemo nouit, nisi Spiritus Dei: sed lex eterna est quædam ratio in mente existens. ergo omnibus est ignota, nisi solus Spiritus Dei. ¶ 2 Præ. Sicut Aug. dicit in lib. de liber. arb. Lex eterna est, qua iustū est, vt omnia sint ordinatissima. ergo nō omnes cognoscunt qualiter omnia sunt ordinatissima. ergo nō omnes cognoscunt legem eternam. ¶ 3 Præ. * Aug. dicit in lib. de vera relig. q lex eterna est, de qua homines iudicare nō possunt: sed in 1. * Ethic. dicitur, Vnusquisque bene iudicat, quod cognoscit. ergo lex eterna non est nobis nota.

SED CONTRA est, quod Aug. dicit in lib. de lib. arbit. quod eterna legis notio uobis impressa est.

RESPON. Dicendum, quod dupliciter aliquis cognosci potest. Vno modo in seipso: alio modo in effectū, in quo aliqua similitudo eius inuenitur. aliquis nō videns Solem in sua substantia, cognoscit ipsum in sua irradiatione. Sic igitur dicendum, quod legem eternam nullus potest cognoscere, secundum quod in seipsa est, nisi solus Deus, & qui Deum per essentiam vident: sed omnis creatura rationalis ipsam cognoscit secundum aliquam irradiationē, vel maiorem, vel minorem. Omnis cognitio veritatis est quædam irradiatio, & participatio legis eterne, que est veritas incommutabilis. vt * August. dicit in lib. de vera religione. Veritas autē omnes aliquater cognoscunt, ad minus quantum ad principia communia legis naturalis: in vero quidam plus, & quidam minus participat in cognitione ueritatis, & secundum hoc etiam plus vel minus cognoscunt legem eternam.

AD PRIMVM ergo dicendum, quod ea que sunt Dei, in seipsis quidem cognosci a nobis nō possunt: sed tamen in effectibus suis nobis manifestantur: secundum illud Rom. 1. Inuisibilia Dei per ea que facta sunt, intellecta conspiciuntur.

AD SECVDVM dicēdū, q legē eternā cuiusque cognoscat pro sua capacitate p̄m motum prædictum.

prædictum, nullus tamen eam comprehendere potest. Non enim totaliter manifestari potest per suos effectus. & ideo non oportet, quod quicumque cognoscit legem aeternam secundum modum prædictum, cognoscat totum ordinem rerum, quo omnia sunt ordinatissima.

Ad tertium dicendum, quod iudicare de aliquo potest intelligi dupliciter. Vno modo, sicut vis cognitiva iudicat de proprio obiecto, secundum illud Iob 12. Nonne auris verba diiudicat, & fauces comedentis saporem? & secundum istum modum iudicij Philo sophus dicit, quod vnusquisque bene diiudicat quæ cognoscit, iudicando scilicet an sit verum quod proponitur. Alio modo, secundum quod superior iudicat de inferiori quodam practico iudicio, an scilicet ita debeat esse, vel non ita: & sic nullus potest iudicare de lege aeterna.

ARTICVLVS III.

Utrum omnis lex a lege aeterna deriuatur.

Ad tertium sic proceditur. Videtur, quod non omnis lex a lege aeterna deriuatur. Est enim quædam lex fomitis, vt supra dictum est: ipsa autem non deriuatur a lege diuina, quæ est lex aeterna. ad ipsam enim pertinet prudentia carnis, de qua Apostolus dicit ad Romanos 8. quod legi Dei non potest esse subiecta. ergo non omnis lex procedit a lege aeterna.

¶ 2. Prat. A lege aeterna nihil iniquum procedere potest, quia sicut dictum est, lex aeterna est secundum quam iustum est, vt omnia sint ordinatissima: sed quædam leges sunt iniquæ, secundum illud Ier. 16. Væ qui cõdunt leges iniquas. ergo non omnis lex procedit a lege aeterna.

¶ 3. Prat. Aug. dicit in 1. de lib. arbit. quod lex quæ populo regèdo scribitur, recte multa permittit, quæ per diuinam prouidentiam vindicantur: sed ratio diuinæ prouidentie est lex aeterna, vt dictum est. ergo nec etiam omnis lex recta procedit a lege aeterna.

Sed contra est, quod Prouet. 8. diuina Sapientia dicit. Per me reges regnant, & legum conditores iusta decernunt: ratio autem diuinæ sapientie est lex aeterna, vt supra dictum est. ergo omnes leges a lege aeterna procedunt.

Respondendum dicendum, quod sicut supra dictum est, Lex importat rationem quandam directam ad finem. In omnibus autem mouentibus ordinatis, oportet quod virtus secundum mouentis deriuatur a virtute mouentis primi: quia mouens secundum

adum non mouet, nisi in quantum mouetur a primo. vnde in omnibus gubernantibus idem videmus, quod ratio gubernationis a primo gubernante ad secundos deriuatur: sicut ratio eorum quæ sunt agenda in ciuitate, deriuatur a rege per præceptum in inferiores administratores. Et in artificialibus etiam ratio artificialium actuum deriuatur ab architecto ore ad inferiores artifices, qui manu operantur. Cum ergo lex aeterna sit ratio gubernationis in supremo gubernante, necesse est, quod omnes rationes gubernationis, quæ sunt in inferioribus gubernantibus, a lege aeterna deriuentur. Huiusmodi autem rationes inferiorum gubernantium, sunt quæcumque alia leges præter aeternam: vnde omnes leges in quantum participant de ratione recta, in quantum deriuantur a lege aeterna. Et propter hoc Aug. dicit in 1. de lib. arbit. quod in temporali lege nihil est iustum ac legitimum, quod non ex lege aeterna homines sibi deriuauerunt.

Ad primum ergo dicendum, quod fomes habet rationem legis in homine, in quantum est poena consequens diuinam iustitiam: & secundum hoc manifestum est, quod deriuatur a lege aeterna. In quantum vero inclinatur ad peccatum, sic contrariatur legi Dei, & non habet rationem legis, vt ex supra dictis patet.

Ad secundum dicendum, quod lex humana in tantum habet rationem legis, in quantum est secundum rationem rectam, & secundum hoc manifestum est, quod a lege aeterna deriuatur: in quantum vero a ratione recedit, sic dicitur lex iniqua, & sic non habet rationem legis, sed magis violentie cuiusdam. Et tamen in ipsa lege iniqua, in quantum seruatur aliquid de similitudine legis propter ordinem potestatis eius, qui legem fecit, secundum hoc etiam deriuatur a lege aeterna. Omnis enim potestas a domino Deo est, vt dicitur Roman. 13.

Ad tertium dicendum, quod lex humana dicitur aliqua permittere, non quasi ea approbans, sed quasi ea dirigere non potens. Multa autem diriguntur lege diuina, quæ dirigi non possunt lege humana: plura enim subduntur causæ superiori, quam inferiori, vnde hoc ipsum, quod lex humana non se intrromittit de his, quæ dirigere non potest, ex ordine legis aeternæ prouenit. Secus autem esset, si approbaret ea quæ lex aeterna reprobatur: vnde ex hoc non habetur, quod lex humana non deriuatur a lege aeterna, sed quod non perfecte eam assequi possit.

ARTICVLVS IIIII.

Utrum necessaria, & aeterna subijciantur legi aeternæ.

Ad quartum sic proceditur. Videtur quod necessaria, & aeterna subijciantur legi aeternæ. Omne enim quod rationale est, rationi subditur: sed voluntas diuina est rationalis, cum sit iusta. ergo rationi subditur: sed lex aeterna est ratio diuina. ergo voluntas Prima Secundæ S. Tho. CC 2 Dei

inuenta, sed a Deo suscepta. Et de lege veteri patet Actuum 7. Acceptis legem in dispositione angelorum: de noua autem inferius habetur, quod est ipsa gratia Spiritus sancti. Neutrū autem horū est in Deo, nisi casualiter: sed in hominis anima utitur, primū per intellectū & memoriā, sicut per essentiam anime, & voluntatem. Et per hoc patet, quod tam lex eterna, quā naturalis, & diuina, sit rationis ordinatio ad bonum cōe a Deo, quæ habet communiter, primitiua. Et inter eternam, & alias hæc est differentia, quod eterna est in Deo, ac per hoc est ipse Deus: alia autem non sunt in Deo, sed effectus eius in creaturis rationalibus: ac per hoc illa est causa, ex qua sunt partitiones illius: illa eterna, reliquæ temporales.

Cap. 5. & 6. tom. 1.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 92. art. 2. ad 3. et 4. 103. art. 1. ad 3. Et 2. 1. q. 49. art. 6. co.

primū... lectus... sunt in... fluxe... teret... verbo... exprime... eterna... ratiō... ad ratiō... ius diu... ni intell... us a reb... s prop... lonar... iūio v... lura rem... e veritat... vt in prim... t verus...

Super Questioni 23. Articulum 3. v. 1.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 91. art. 6.

1. q. 91. art. 6.